

УДК 021:303.436.2:069

Сергій Шемаєв,

канд. наук із соціальних комунікацій

ВЗАЄМОДІЯ БІБЛІОТЕК, МУЗЕЇВ, АРХІВІВ: РОЗВИТОК НАУКОВИХ УЯВЛЕНЬ

У статті на засадах узагальнення публікацій українських та зарубіжних дослідників щодо взаємодії бібліотек, музеїв, архівів (БМА) розкривається зміна наукових поглядів та концепцій. Визначається, що перші концепції пов'язані з обґрунтуванням необхідності консолідації БМА на основі спеціально створених координуючих органів. Другий період наукових уявлень про взаємодію характеризується розвитком трьох основних концепцій, в яких зосереджено увагу на відмінностях БМА, перевагах їх загальних цілей і завдань, розумінні спільних і особливих ознак. Сучасний період виокремлюється появою концепцій, основу яких становлять партнерські моделі та конвергентні напрями взаємодії БМА.

Ключові слова: бібліотека, музей, архів, взаємодія, наукові концепції, партнерство, конвергенція.

Постановка проблеми. В інформаційному суспільстві, заснованому на знаннях, ядром соціальної організації стають соціокомунікаційні структури, що генерують та поширюють знання, культурну та наукову спадщину. Серед них особливе значення мають бібліотеки, музеї та архіви (БМА). Успішна реалізація їхньої соціальної місії викликає посилення взаємодії між ними на засадах співробітництва, партнерства, кооперації. З огляду на це, нагальним завданням сьогодення є налагодження та зміцнення взаємодії бібліотек, музеїв, архівів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На концептуальному рівні до цієї проблеми звертаються А. Антопольський, О. Воскобойнікова-Гузєва, В. Горовий, Д. Зоріх, В. Ільганаєва, С. Кулешов, Н. Кушнарєнко, Р. Мартін та багато інших [1; 5; 6; 14; 15; 35; 47]. Організаційно-функціональні трансформації вітчизняних провідних документно-комунікаційних інституцій на дисертаційному рівні обґрунтовано Т. Л. Бірюковою, М. М. Васильченком, М. М. Кузнецовою [3; 4; 12].

Проте проблема формування ефективної взаємодії між бібліотеками та музейними й архівними установами в українському професійному середовищі залишається актуальною. Її вирішення має ґрунтуватися на теоретичній базі.

Саме тому **метою** статті є узагальнення наукових уявлень щодо взаємодії бібліотек, музеїв, архівів.

Виклад основного матеріалу. Аналізу підлягали статті, монографічні та дисертаційні дослідження українських і зарубіжних авторів. Для визначення кола публікацій, що розкривають взаємодію БМА, було здійснено моніторинг інтернет-ресурсів, пошук інформації на сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, переглянуто провідні професійні видання інформаційно-бібліотечного, музейного й архівного спрямувань.

За результатами проведеної роботи, виявлено, що серед перших дослідників, котрі ще у 20–30-х роках ХХ ст. акцентували увагу на важливості взаємодії БМА, були класик російського архівознавства І. Маяковський [19], відомий бібліотекознавець та документознавець П. Отле [21], бібліотекознавець М. Федоров [23]. Зокрема І. Л. Маяковський вважав, що діяльність бібліотек, музеїв, архівів має бути узгодженою й пропонував створити об'єднуючий орган. Водночас, вчений наголошував, що організаційні форми взаємодії БМА можуть бути засновані тільки на єдності підходів до роботи з архівними документами, бібліотечними та музейними фондами [19]. Його наукові концепції консолідації зусиль БМА з метою проведення спільних заходів, підвищення кваліфікації працівників заклали підґрунтя для організації спільних об'єднань на практиці. Так, у Львові на зборах об'єднаних товариств бібліотечних, архівних, музейних працівників та вчених наукових інститутцій у 1939 р. було визначено напрями оптимізації діяльності БМА та сформовано бібліотечну, музейну і архівну секції для їх розвитку [11]. Подібні товариства створено й в Харкові та Києві. Основними напрямами діяльності товариств були такі: організація та проведення навчальних курсів із книгознавства, бібліотечної та архівної справи, музейництва; організація і проведення виставок; надання відповідних консультацій, участь у міжнародних наукових з'їздах бібліотечарів, книгознавців, архіваріусів, музеологів. Діяльність таких товариств можна розглядати певним підґрунтям для розвитку взаємодії БМА в українському досвіді.

У другій половині ХХ ст. на важливості ролі громадських організацій та об'єднань у встановленні взаємозв'язків та співробітництва між БМА здебільшого наголошували зарубіжні дослідники [31; 35]. Такий підхід одержав розвиток у різних країнах після прийняття ЮНЕСКО в 1972 р. Конвенції Всесвітньої культурної і природної спадщини та набув поширення

в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. у зв'язку з реалізацією програми «Пам'ять світу». Однією з головних ознак взаємодії стало корпоративне формування бібліотечними, музейними, архівними закладами в більшості країн світу загальнодоступного та мультикультурного контенту. Як основні напрями діяльності зі збереження культурного спадку розглядаються: 1) прийняття всіма країнами національних програм з формування, збереження і доступу до цифрового документного надбання; 2) подальше вдосконалення правової бази, що посилює відповідальність за злочинні посягання на об'єкти культурного спадку, їх утрату, знищення, викрадення; 3) врегулювання питань майнових і особистісних прав авторів на цифрові копії документного спадку й електронних публікацій; 4) реалізація міжнародних проектів з віртуальної реконструкції розосереджених культурно-документних комплексів; 5) розповсюдження інформації про значимість документального надбання. Вирішенню зазначених завдань та реалізації спільних проектів сприяли спеціальні структури, створені для організації комунікацій між бібліотечними, музейними, архівними й іншими соціокультурними установами (США, Великобританія, Данія, Норвегія, Швеція, Швейцарія, Австрія, Німеччина) [25; 29; 33; 37].

Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. сформувалося три основні концепції щодо взаємодії БМА.

Перша концепція пов'язана з обґрунтуванням автономної діяльності бібліотек, музеїв, архівів. Це публікації українських та зарубіжних авторів, які вважають, що відмінності в діяльності БМА перешкоджають їх зближенню. Зокрема акцентується на принциповій різниці між «переглядом» колекцій у музейній експозиції і «читанням» документів у бібліотеках і архівах [39]. На думку багатьох дослідників, відмінності між ними зумовлені, в першу чергу, різними історичними традиціями [40]. На засадах комунікаційного підходу критикується спроба інтеграції архіву, бібліотеки, музею українським відомим документознавцем С. Кулешовим [14]. Він вважає, що «архів і музей, лише в окремих аспектах своєї діяльності виконують комунікаційну функцію, надаючи інформацію про об'єкти зберігання. Самі об'єкти комунікаційну функцію не виконують» [14, с. 31].

Доречно зауважити, що ці відмінності ставляться під сумнів прихильниками другої концепції, на думку яких спільні риси БМА є більш значущими, ніж їх відмінності, що створює умови для їх тісної взаємодії [26]. Зарубіжні автори відзначають, що епоха цифрових технологій надає можливості для реконвергенції цих соціальних інститутів [42]. Дослідники

Л. Куйбишев, Н. Браккер та інші взагалі доводять, що з точки зору культурної спадщини перешкоди у взаємодії є штучними. На їх думку, реальною перепорою на шляху створення спільного електронного ресурсу є мовні бар'єри та різне розуміння доступу до колекцій [13].

Третя концепція ґрунтується на розумінні спільних і відмінних ознак у діяльності бібліотек, музеїв, архівів [18; 20; 28]. Успішне співробітництво дослідники пов'язують зі здатністю співробітників ідентифікувати як загальні ознаки, так і суттєві відмінності в послугах і практиці, визнавати, поважати та будувати партнерські стосунки на їх розумінні [30; 46]. Заслуговує на увагу публікація Л. Кьорменді, в якій автор зауважує, що тісна співпраця між установами потребує порозуміння між ними [16].

Звичайно, бібліотеки, музеї, архіви відіграють різні соціальні ролі, використовують різні професійні методи, різні організаційні культури, але виконують споріднені функції, що доведено в наукових дослідженнях українськими і зарубіжними авторами. Тому під час організації співробітництва між цими установами слід враховувати особливості діяльності кожної. Співробітництво, яке має різні форми, не є симбіозом, і звичайно – не повинно мати характеру «паразитарних відносин» [35]. Воно, в першу чергу, є визнанням взаємопов'язаних інтересів діяльності. Як зазначають німецькі дослідники, співробітництво у своїх кращих проявах сприяє отриманню нової енергії, формуванню середовища якісних змін [27].

Зарубіжні вчені зазначають, що нове комунікаційне середовище спричиняє зміни у взаємозв'язках, формує нові системні міжвідомчі та міждисциплінарні стосунки, а, отже, й нові умови співіснування БМА [47]. На нашу думку, підвалини взаємодії пов'язані, по-перше, з формуванням аксіологічної системи соціуму – суспільства знань. Відбір носія документа (бібліотечного, музейного, архівного), за цінністю як культурної спадщини, зумовив ресурсну інтеграцію бібліотек, музеїв, архівів. По-друге, професійна рефлексія дозволила визначити для кожного соціального інституту завдання і функції, одночасно й забезпечила умови для їх взаємодії на засадах взаємопроникнення й взаємодоповнення їх методів і форм роботи. По-третє, долучення БМА до системи соціальних комунікацій зумовив розвиток їх комунікаційних функцій.

Особливе значення в контексті процесів і механізмів взаємодії БМА мають праці українських учених В. Горového [6], В. Льганаєвої [9; 10], які зробили суттєвий внесок у розробку теоретичних засад соціальних

комунікацій. Перший розкриває соціальні інформаційні комунікації як важливий елемент механізму забезпечення функціонування всіх складників інформаційного процесу, необхідного для збагачення базових масивів інформації загальносуспільного значення та соціальних інформаційних баз усіх складників соціальної його структури новими ресурсами. Серед них важливе значення відводиться бібліотечним закладам через розвиток кооперативних зв'язків між ними; архівним закладам, роль яких зростає в процесі міжнародних інформаційних обмінів; музейним закладам – шляхом налагодження взаємодії з усією системою загальносуспільних інформаційних баз і репрезентування їх в українському сегменті глобального інформаційного простору. В. Різун вважає соціально-комунікаційний інжиніринг процесом створення, прогнозування, адаптації і реалізації комунікаційних технологій, стратегій і моделей взаємодії між соціальними суб'єктами й об'єктами з метою здійснення позитивного або негативного впливу.

Як особливий вид соціальної активності, спрямованої на забезпечення глобальної інформаційно-когнітивної взаємодії в суспільстві та її підтримку через збирання, обробку, збереження, переробку, розповсюдження і використання соціальної інформації та реалій, розглядає комунікаційну діяльність В. Ільганаєва [10]. Серед особливостей інформаційно-когнітивної взаємодії вона називає також причинно-наслідкову зумовленість, яка сприяє вивченню причин та наслідків різних форм та рівнів взаємодії БМА у зарубіжному досвіді та в умовах соціо-комунікаційного середовища України. На її думку, сфера соціальної взаємодії має певну суперечність, пов'язану з природою еволюційного процесу розвитку соціального і принципом переходу кількісних змін в якісні. Згідно з її визначенням, взаємодія на рівні комунікації як вищої форми організації об'єднує базові підсистеми, серед яких авторка виокремлює: діяльність, пізнання, медіа [10]. Зі своїм співавтором, датським ученим Х. Ельбесхаузенном, вона зазначає, що наповнення каналів взаємодії диктується відносинами, інтересами і потребами членів суспільства. При цьому взаємодія має свої рівні (технологічний, управлінський, функціонально-організаційний, видовий, галузевий) та функціональні форми, які мають різні види, конфігурації, моделі в різні історичні етапи розвитку. Серед таких форм учені називають: Контакт (взаємозв'язок, поєднання, співактивність) – Спілкування (повідомлення, взаємозалежність, взаєморозуміння) – Комунікація (взаємообмін, взаємовплив, перцепція, взаємопроникнення, емпатія) [9].

Зазначені форми є близькими до форм взаємодії БМА, розкритих зарубіжними авторами Д. Зоріх, Г. Вайбель, Р. Ервей [47]. Вони обґрунтовують розвиток взаємодії БМА від контакту й співробітництва до кооперації та конвергенції як процесу зближення різних систем (бібліотек, музеїв, архівів) внаслідок необхідності задоволення подібних функціональних вимог. Дійсно, якщо розглядати взаємодію як комплекс процесів, контактів, співробітництва, координації, кооперації, партнерства і конвергенції, то конвергенція є стратегічним напрямом розвитку взаємодії між бібліотечним, музейним й архівним соціальними інститутами.

Теоретичні концепти відомого російського теоретика наукових комунікацій Ю. Чорного щодо подальшого розвитку бібліотек, музеїв, архівів у сучасному світі також тісно пов'язані з конвергентним напрямом [24]. Зокрема, вчений відзначає, що в сучасних умовах БМА адаптуються до технологій, але адаптація – це завжди пасивність. На його думку, адаптація потребує від БМА постійного намагання адекватно відповідати технологічному рівню, а взаємодія є першим кроком до змін у цьому аспекті. Саме взаємодія, вважає Ю. Чорний, надає можливості для долучення БМА до процесу розробки й формування перспективних конвергентних нано-інфо-когнітивних технологій [24]. Дійсно, процеси взаємодії бібліотек, музеїв, архівів спричиняють необхідність реагування технологій для її забезпечення. Крім того, слід зауважити, що місія бібліотек, музеїв та архівів відповідає меті розвитку соціуму. Тобто, вже розпочинається процес взаємовпливу, про який зазначає вчений. Це дозволяє розглядати взаємодію БМА не тільки як багатоаспектний соціо-комунікаційний процес між ними, але й як процес взаємозалежності з технологічним суспільним розвитком.

Центральне місце серед публікацій українських та зарубіжних авторів на початку XXI ст. належить проблемам інформаційно-ресурсної інтеграції культурної спадщини, яка зберігається в бібліотеках, музеях, архівах. Зокрема, архівознавець К. Тімс аргументує консолідований підхід до співробітництва БМА в напрямі інтеграції інформаційних ресурсів [45]. Російський вчений О. Антопольський вважає інтеграцію електронних колекцій наукової і культурної спадщини найоптимальнішим напрямом розвитку інформаційно-комунікаційного простору [1]. Інший дослідник – П. Грінфельд – розкриває особливості електронної енциклопедії, в якій об'єднуються БД бібліотек, музеїв та архівів [7]. Звичайно, з точки зору користувача доцільнішим буде інтеграція ресурсів, результат якої

дозволить оперативно й повно використовувати необхідну інформацію.

Представники канадської компанії «Архівна та музейна інформатика» Д. Бірман та Дж. Трант звертають увагу на декілька важливих результатів глобального поцифрування культурної спадщини [2]. До першого вони віднесли повніший доступ усіх громадян суспільства до необхідних джерел у будь-якому місці в будь-який час. Другим важливим результатом вони вважають вирішення питання інтелектуальної власності через право публічного займу, що спрямовується на компенсацію за використання власнику прав будь-якої країни. Третій пов'язують з можливістю формування додаткових послуг, четвертий – з можливістю створення універсальної бази знань.

Різні аспекти взаємодії БМА у напрямі інтеграції краєзнавчих інформаційних ресурсів розкриваються в публікаціях українських і російських дослідників [8; 22]. Доречно зауважити, що концептуальні засади сучасного краєзнавства закладені відомою українською вченою Н. М. Кушнарєнко [15]. Відповідно до її концепції та її послідовників провідними принципами в новій моделі соціально-комунікаційного простору має стати конструктивна співпраця бібліотек, музеїв, архівів регіону. Зокрема М. М. Кузнецова в рамках дисертаційного дослідження обґрунтувала необхідність системного формування краєзнавчих електронних ресурсів публічних бібліотек України як цілісності, що ґрунтується на засадах взаємопов'язаних, взаємозумовлених процесів їх створення, функціонування та використання [12].

У цифровій формі всі об'єкти текстових, аудіо- та відеофайлів, зображень і їхніх комбінацій є інформацією, котра містить певні знання. Для користувача не є принциповим, яка саме установа надає йому доступ до інформації та знань. У цифровому середовищі змінюється їхня поведінка, а саме: музеї мають можливість представити усю свою колекцію повністю, у вигляді метаданих та ЕК, бібліотеки поряд з ЕК презентують електронні тематичні виставки, використовуючи для їхнього розкриття музейні форми. Взаємопроникнення їхніх форм, методів, функцій створює сприятливі умови для розвитку конвергентного напрямку на засадах формування партнерського середовища. При цьому конвергенція розуміється як зближення діяльності бібліотек, музеїв, архівів [47]. Тобто конвергенція є системною взаємодією зі збереженням особливостей кожної соціокомунікаційної структури.

Доречно зауважити, що більшість дослідників у цьому напрямі

вважають пріоритетною партнерську модель. Зокрема О. Воскобойнікова-Гузєва обґрунтовує партнерство як один із механізмів реалізації стратегії модернізації бібліотечної діяльності і пов'язує з виконанням бібліотекою базової соціальної функції. Авторка зазначає, що соціальне партнерство в бібліотечній справі – це комплекс багатоваріантних відносин між суб'єктами партнерства, метою яких є інформаційне, організаційне, інтелектуальне та інше забезпечення соціокультурних потреб місцевої громади [5]. Серед проблем подальшого розвитку партнерства між БМА вчені вказують на стрімкий розвиток технологій та збільшення обсягу різномірної інформації в електронних колекціях, що спричиняє порушення зв'язків між різними елементами інформаційних систем. Зокрема, на необхідності вдосконалення управління такими процесами наголошує К. Лобузін [17].

Збільшується кількість статей, в яких розкриваються результати конкретних партнерських відносин і співробітництва бібліотек, архівів і музеїв у рамках проектів різного спрямування. Серед них можна виділити соціокультурні, технологічні, дослідницькі, освітні [32; 46].

У працях, опублікованих впродовж останніх років, обґрунтовуються конвергентні напрями розвитку соціокультурних установ, зокрема на основі наукових досліджень. Цікавим є дослідження, проведене в університеті Упсала (Швеція) на відділенні архівознавства, бібліотекознавства та інформатики й музеєзнавства протягом лютого-березня 2011 р. Його основною метою було визначення майбутньої професійної ролі працівника бібліотеки, музею та архіву як сукупного образу [38]. В результаті аналізу було визначено три майбутні спільні ролі: навігатор, інформаційний архітектор, комунікатор. Ці результати аналізу шведських дослідників свідчать про зближення функцій усіх трьох типів установ та узгоджуються з результатами українських досліджень й бібліотечних практик. Зокрема Т. Л. Бірюкова акцентувала увагу на спорідненості та взаємопроникненні головних функцій бібліотек, архівів та інших соціокомунікаційних інституцій [3]. Дослідник комунікаційного аспекту діяльності архівів М. М. Васильченко звернув увагу на такі ключові проблемні питання взаємодії: методична та організаційна діяльність, управління, перспективи підвищення рівня інформаційної культури населення, доступність документів, які становлять історичну й культурну цінність не тільки для України, а й для світової спільноти [4].

Вивченню партнерських зв'язків і співпраці між бібліотеками, архівами

та музеями присвячене дослідження, проведене протягом 2010–2011 рр. серед професіоналів двох вищих навчальних закладів Канади та трьох – Нової Зеландії [28]. Основний результат полягає у визначенні зростаючої зацікавленості до вивчення нових форм співробітництва, зокрема конвергенції. Більшість зарубіжних авторів обґрунтовують сучасний етап взаємодії БМА як етап конвергенції [26; 36; 41]. У цифровому соціально-комунікаційному середовищі, на думку багатьох авторів, громадськість не бачить суттєвої різниці в організації доступу до бібліотечних, архівних та музейних фондів. Користувачам важливо мати можливість знаходити, завантажувати, використовувати ресурси, незалежно від місця їх розміщення, мати доступ з однієї точки до необхідної інформації, що зберігається у фондах бібліотек, музеїв, архівів [41]. Безперечно, розвиток взаємодії працівників різних соціокомунікаційних установ стимулюють сучасні інформаційні технології. Зміни, що відбуваються в суспільстві, впливають на розширення функцій та розвиток нових напрямів у діяльності бібліотек, музеїв, архівів.

Привертає увагу конвергентна модель взаємодії БМА в невеличкому містечку Монтелупо біля Флоренції, яка вирізняється інноваційним архітектурним рішенням – поєднанням трьох соціально-комунікаційних середовищ через представлення будівлі у вигляді античних посудів. Про це повідомили професійне співтовариство італійські автори на конференції ІФЛА-2014 [44].

Значна кількість сучасних публікацій спрямована на обґрунтування конвергенції підготовки бібліотечних фахівців, документалістів архівної справи, музейних працівників для спільної ефективної діяльності в умовах технологічно-комунікаційного розвитку. Фахівці бібліотечної, а також архівної й музейної галузей активно дискутують питання освітньої конвергенції як інструменту розвитку бібліотек, музеїв, архівів [41; 43].

Отже, у зарубіжному досвіді позначається конвергенція в технологічному, дослідницькому, проектному, освітньому та територіальному аспектах.

Висновки. Загалом наукові уявлення про взаємодію БМА розвивалися від визначення необхідності їх співробітництва та аргументації доцільності створення спільних координуючих органів (протягом ХХ ст.) до концептуального обґрунтування взаємодії БМА як їх взаємозбагачення й розвитку (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) й до розуміння подальших перспектив бібліотек, музеїв, архівів на засадах партнерської співпраці та

конвергенції як зближення їх освітньої, наукової й практичної діяльності в умовах сучасної системи соціальних комунікацій.

Наукові погляди вчених доводять об'єктивну необхідність посилення системної взаємодії українських БМА на засадах партнерської моделі та конвергентних напрямів.

Подальші дослідження передбачають розробку механізмів та інструментів управління взаємодією БМА.

Список використаних джерел

1. Антопольский А. Б. Среда интеграции данных научных библиотек, архивов и музеев «LibMeta» / А. Б. Антопольский, О. М. Агаева, В. А. Серебряков // Информационные ресурсы России. — 2012. — № 5. — С. 8–12.
2. Бирман Д. От сканированных изображений к базе знаний. Модель и стратегия научных исследований [Электронный ресурс] / Д. Бирман, Дж. Грант // Электронные библиотеки. — 2005. — Т. 8, Вып. 5. — Режим доступа: www.elbib.ru
3. Бірюкова Т. Л. Бібліотека в системі документної комунікації: функціональний аспект: автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком. 27.00.03 / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — К., 2015. — 19 с.
4. Васильченко М. М. Організаційно-функціональні трансформації архівів у сучасному соціально-комунікаційному середовищі: автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій: 27.00.02. — Харків, 2014. — 17 с.
5. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація: монографія / О. В. Воскобойнікова-Гузєва. — Київ: Академперіодика, 2014. — 362 с.
6. Горовий В. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс: монографія / В. Горовий. — К.: НБУВ, 2010. — 360 с.
7. Гринфельд П. А. Политика интеграции информационных ресурсов по культуре на региональном уровне [Электронный ресурс] / П. А. Гринфельд, Т. Е. Мерсадыкова // Электронные библиотеки. — 2005. — Т. 8. — Вып. 4. — Режим доступа: www.elbib.ru
8. Иванова Н. В. Взаимодействие библиотек и музеев в развитии краеведческого движения на Николаевщине [Электронный ресурс] / Н. В. Иванова, Л. В. Редька // Крым-2003. — Режим доступа: www.gpntb.ru
9. Ильганаева В. Прикладні аспекти використання теорій діяльності та комунікацій у галузі освіти / В. Ильганаева, Х. Ельбесхаузен // Соціальні комунікації: результати досліджень – 2014: монографія. — К.: КНУКіМ, 2015. — С. 7–59.
10. Ильганаева В. А. Медиа как фактор формирования единства человеческого сообщества / В. А. Ильганаева // Социальный инжиниринг: модели и технологии: коллективная монография. — К.: КНУКіМ, 2015. — С. 27–48.
11. Колосовська О. «...Заступати інтереси української людності»: діяльність

союзу українських наукових робітників книгозбірень і музеїв у Львові (1930–1939) / О. Колосовська // Вісник Львів. ун-ту. Серія Книгознавство. — 2006. — Вип. 1. — С. 174–180.

12. *Кузнцова М. М.* Системне формування краєзнавчих електронних ресурсів бібліотек як складової соціально-комунікаційного простору регіону: автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій: 27.00.03. — Харків, 2011. — 21 с.

13. *Куйбышев Л. А.* Библиотеки и музеи: кооперация и интеграция электронных ресурсов [Электронный ресурс] / Л. А. Куйбышев, Н. В. Браккер // Электронные библиотеки. — 2000. — Том 3. — Выпуск 2. — Режим доступа: www.elbib.ru

14. *Кулешов С. Г.* Архів, бібліотека, музей: спроба інтеграції на засадах комунікаційного підходу / С. Г. Кулешов // Студії з архівної справи та документознавства. — 2009. — Т. 17. — С. 29–31.

15. *Кушнарченко Н. М.* Бібліотечне краєзнавство — стратегія розвитку теорії і практики в умовах електронного середовища / Н. М. Кушнарченко // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. — Х., 2004. — Вип. 12/13. — С. 151–158.

16. *Кьорменді Л.* Як можна співпрацювати з іншими інституціями пам'яті / Л. Кьорменді // Архіви України. — 2004. — № 4–6. — С. 44–49.

17. *Лобузін К. В.* Створення інтегрованого бібліотечного простору: основні проблеми та шляхи вирішення / К. В. Лобузін // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2012. — № 2. — С. 34–40.

18. *Майстрович Т. В.* Библиотеки, архивы, музеи: понятийный ряд / Т. В. Майстрович // Библиотековедение. — 2000. — № 3. — С. 16–22.

19. *Маяковский И. Л.* Архив, библиотека и музей / И. Л. Маяковский // Архив. дело. — 1926. — Вып. 5/6. — С. 45–56.

20. *Ноль Л. Я.* Сохранение электронных ресурсов по культурному наследию в музеях и библиотеках: общее и специфическое / Л. Я. Ноль // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире «Крым-2003». — М., 2003. — С. 351–353.

21. *Отле П.* Библиотека, библиография, документация. Избранные труды пионера информатики / Поль Отле. — Москва : ФАИР-ПРЕСС : Пашков Дом, 2004. — 348 с.

22. *Поздеева Н. Е.* Библиотеки, музеи и архивы в условиях большого города: проблемы и перспективы корпоративного взаимодействия / Н. Е. Поздеева // Румянцевские чтения: материалы междунар. конф. (11–13 апреля 2006 г.). — М. : Пашков дом, 2006. — С. 227–230.

23. *Федоров Н. Ф.* Сочинения. — Москва: Мысль, 1982. — 709 с.

24. *Черный Ю. Ю.* В чем может заключаться коэволюционная стратегия развития библиотек и других институтов социальной памяти? [Электронный ресурс] / Ю. Ю. Черный. — Режим доступа: <http://pl.spb.ru>

25. American Library Association. Committee on Archives, Libraries and Museums (CALM) [Electronic resource]. — URL : www.ala.org

26. *Bishoff L.* The collaboration imperative: If librarians want to lead in creating the

digital future, they need to learn how to work with their colleagues in museums and archives [Electronic resource] / Liz Bishoff // Library Journal. — 2004. — URL: <http://www.libraryjournal.com/article/>

27. *De Climmer E.* The Roubaix digital library and other collaborations : the Roubaix archives, multimedia library, and museum / E. De Climmer // BBF : Bull. Bibl. Fr. — 2011. — V. 6, № 4. — P. 57–61.

28. *Duff W.* From coexistence to convergence: studying partnerships and collaboration among libraries, archives and museums [Electronic resource] / Wendy Duff, Jennifer Carter, Joan M. Cherry, Heather MacNeil, Lynne C. Howarth // Information Research. — 2013. — URL: <http://InformationR.net/ir/18-3/paper585.html>

29. *Günter W.* Libraries, Archives and Museums: Catalysts along the Collaboration Continuum / Waibel Günter, Diane M. Zorich, Ricky Erway // Art Libraries Journal. — 2009. — 31, 2 — P. 17–20.

30. *Hedegaard R.* Benefits of Archives, Libraries and Museums Working Together [Electronic resource] / Ruth Hedegaard // World Library and Information Congress: 1–9 August 2003, Berlin, Germany. — URL: <http://archive.ifla.org>

31. *Higgs E.* Integration of Libraries, Museums and Archives / Edward Higgs // History and Electronic Artefacts. — Oxford: Oxford University Press, 1998. — P. 207–224.

32. *Kalfatovic M.* Smithsonian Team Flickr: a library, archives, and museums collaboration in Web 2.0 space / M. Kalfatovic, E. Kapsalis, K. P. Spiess, A. Camp, M. Edson // Archival Science. — 2008. — № 8(4). — P. 267–277.

33. *Larsen R.* The amalgamation of the Norwegian archive, library and museum sectors / R. Larsen // Scandinavian Public Library Quarterly. — 2003. — № 2. — P. 4–8.

34. *Magara, E.* The place of 'Library, Archives and Museum' in the Preservation of Documentary Heritage: A professional challenge for Uganda [Electronic resource] / E. Magara. — URL: <http://www.ifla.org/IV/ifla72>

35. *Martin R.* Intersecting missions, converging practice / Robert Martin // RBM: A Journal of Rare Books, Manuscripts, and Cultural Heritage. — 2007. — № 8(1). — P. 80–88.

36. *Marty P.* An Introduction to Digital Convergence: Libraries, Archives, and Museums in the Information Age / Paul Marty // Library Quarterly — 2010. — V. 80, № 1. — P. 1–5.

37. *Nickel S.* Archive-Bibliotheken-Museen. Beispiele der Zusammenarbeit in Schweden / S. Nickel // AKMB-NEWS. — 2009. — № 1. — P. 27–30.

38. *Novia J.* Library, Archival and Museum (LAM) Collaboration : Driving Forces and Recent Trends / Jennifer Novia // The J. of the New Members Round Table. — 2012. — V. 3, № 1. — P. 1–10.

39. *Owen T.* Libraries, Museums and Archives Collaboration in the United Kingdom and Europe / Tim Owen // Art Libraries Journal. — 1999. — P. 10–13.

40. Ostby J. B. Co-operation between archives, libraries and museums / Jon Birger Ostby // *Scandinavian Library Quarterly*. — 2003. — № 2. — P. 3–12.
41. Paulus M. J. The converging histories and futures of libraries, archives, and museums as seen through the case of the curious collector Myron Eells / M. J. Paulus // *Libraries and the Cultural Record*. — 2011. — № 46(2). — P. 185–205
42. Paulus M. J. Reconceptualizing academic libraries and archives in digital age / M. J. Paulus // *Portal: Libr. and Acad.* — 2011. — Vol. 11. — № 4. — P. 939–952.
43. Pijaux L. The Birmingham Civil Rights Institute : a case study in library, archives, and museum collaboration / L. Pijaux // *RBM: A Journal of Rare Books, Manuscripts, and Cultural Heritage*. — 2007. — № 8(1). — P. 56–60.
44. Rubichi M. Libraries, archives, museums between physical and digital space. Models and analysis perspectives : IFLA-2014 [Electronic resource] / Marco Rubichi, Maria Pagano, Lorenzo Verna. — URL: www.ifla.org
45. Timms K. New partnerships for old sibling rivals: The development of integrated access systems for the holdings of archives, libraries, and museums / K. Timms // *Archivaria*. — 2009. — N 68. — P. 67–95.
46. Waibel G. Think globally, act locally: library, archive, and museum collaboration / G. Waibel // *Museum Management and Curatorship*. — 2009. — № 24 (4). — P. 323–335.
47. Zorich D. Beyond the Silos of the LAMs: Collaboration Among Libraries, Archives and Museums / Diane Zorich, Günter Waibel, Ricky Erway [Electronic resource]. — Available : www.oclc.org/research/publications/library/2008/2008-05.pdf

Serhii Shemaiev,
Ph. D.

Collaboration Between Libraries, Museums, Archives: Development of Scientific Ideas

The aim of this paper is summarization of scientific ideas on collaboration between libraries, museums and archives.

Research methodology. Articles, monographs and PhD theses written by Ukrainian and foreign authors were analyzed. Internet resources' monitoring and information search at the site of Vernadsky National Library of Ukraine took place, the most popular LIS journals were looked through to determine the range of publications focused on collaboration between libraries, museums and archives.

Results. The results of the conducted analysis reveal that the importance of collaboration between libraries, museums and archives was emphasized by the researchers back in 1920–1930. Scientific concepts of efforts consolidation of libraries, museums and archives were based on unification of the approaches of working with archival documents, library and museum funds and focused on usefulness of establishing

special institutional body to coordinate collaboration between them. This approach has developed due to the formation of public and corporate multicultural content by libraries, museums and archives in most countries.

At the end of the 20th century and at the beginning of 21st century there were three basic concepts of collaboration between libraries, museums and archives. The background of the first concept is independent work of libraries, museums and archives. The second concept is focused on common features of libraries, museums and archives rather than on their distinctive ones. The third concept is based on understanding common and distinctive features of libraries, museums and archives in the working process.

The works of Ukrainian researchers V. Horovyi, V. Ilhanaieva, V. Rizun, and foreign researchers D. Zorikh, H. Vaibel, R. Ervei, Iu. Chorny are of significant importance in understanding the processes of collaboration between libraries, museums and archives.

At the beginning of 21st century the issues of information resource integration of cultural heritage preserved in libraries, museums and archives are the main issues in the publications of Ukrainian and foreign researches. Most researchers consider the model of partnerships to be of highest priority in this aspect. Convergent areas of these three social and cultural institutions' development in the aspects of technology, research, design, education and territory are described in the research works recently published.

Novelty. The first overall analysis of scientific views, basic concepts of collaboration between libraries, museums and archives and development of those concepts as the basis of future collaboration prospects is presented in the paper.

The practical significance is in applying scientific concepts to practically enhance collaboration between Ukrainian libraries, museums and archives based on partnership model and convergence trends.

Keywords: library, museum, archive, collaboration, scientific concepts, partnership, convergence.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2017 р.